

Η
ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (ΕΑΔΗΣΥ)
7^ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της στις 14 Ιανουαρίου 2025 με την εξής σύνθεση: Αλίκη Μαρκάκη, Πρόεδρος, Καλή Χατζηγιαννάκη, Εισηγήτρια και Δημήτριος-Γεώργιος Πατσίκας, Μέλη.

Για να εξετάσει την από 06.12.2024 με ΓΑΚ 1795/06-12-2024 προδικαστική προσφυγή της εταιρείας «...», που εδρεύει στην ..., επί της οδού ... αριθ. ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται [εφεξής η προσφεύγουσα],

κατά του ... «...», που εδρεύει στην ..., επί της οδού ... αριθ. ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται [εφεξής η αναθέτουσα αρχή].

Με την προδικαστική προσφυγή η προσφεύγουσα ζητά να ακυρωθεί ο όρος του άρθρου 2.2.8 της υπ' αριθ. .../2024 Διακήρυξης του ... με τίτλο «... για τις ανάγκες του ...».

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια, Καλή Χατζηγιαννάκη

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής έχει καταβληθεί το νόμιμο ηλεκτρονικό παράβολο ποσού 921,00€ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό ... και την εκτύπωση από τη σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με την ένδειξη «ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟ»), σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ Α' 147) και 5 του Π.Δ. 39/2017 (ΦΕΚ Α' 64).

2. Επειδή, με την υπ' αριθ. .../2024 επαναληπτική διακήρυξη της αναθέτουσας αρχής προκηρύχθηκε ανοιχτός, ηλεκτρονικός διαγωνισμός, κάτω των ορίων, για την παροχή υπηρεσιών με τίτλο «...», εκτιμώμενης αξίας ...€ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ 17% (εκτιμώμενη αξία συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ: € ...), με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει τιμής. Η διακήρυξη αναρτήθηκε στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.) στις2024 με Α.Δ.Α.Μ. ..., καθώς και στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΗΔΗΣ, όπου έλαβε συστημικό αριθμό Κατά της ως άνω διακήρυξης στρέφεται η προσφεύγουσα, η οποία επιδιώκει να ακυρωθεί ο πληττόμενος όρος 2.2.8

αυτής περί απαγόρευσης εν γένει στήριξης για την πλήρωση της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και της τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας (άρθρα 2.2.5 και 2.2.6 αντιστοίχως της οικείας διακήρυξης) σε τρίτο οικονομικό φορέα όσο και της υπεργολαβικής ανάθεσης της προκείμενης σύμβασης.

3. Επειδή, ο ένδικος διαγωνισμός, ως εκ του αντικειμένου του και της προϋπολογισθείσας δαπάνης, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4412/2016 (Α' 147) και η ένδικη διαφορά διέπεται από τις διατάξεις του Βιβλίου IV αυτού, περί έννομης προστασίας κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων.

4. Επειδή, η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα, καθόσον αυτή κατατέθηκε στις 06.12.2024 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, ήτοι εντός της δεκαήμερης προθεσμίας από την τεκμαιρόμενη γνώση της προσφεύγουσας, η οποία έλαβε χώρα στις2024, δεδομένου ότι η διακήρυξη αναρτήθηκε στο ΚΗΜΔΗΣ στις2024, μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος Ι του π.δ. 39/2017 και κοινοποιήθηκε στην ΕΑΔΗΣΥ από την προσφεύγουσα αυθημερόν με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 361 και τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 362 του Ν.4412/2016, και την παρ. 1 εδ. α) του άρθρου 4 και την παρ. 2 του άρθρ. 8 του Π.Δ. 39/2017.

5. Επειδή, η προσφεύγουσα ασκεί την προδικαστική προσφυγή, κατ' αρχήν, με έννομο συμφέρον, καθόσον περιλαμβάνεται στον κύκλο των οικονομικών φορέων που δικαιούνται να συμμετάσχουν στον διαγωνισμό (βλ. ΣτΕ 2069/2022, ΕΑ ΣτΕ 17/2021, σκ. 7). Ειδικότερα, η προσφεύγουσα επικαλείται ότι δραστηριοποιείται επαγγελματικά στην αγορά που αφορά ο προκείμενος διαγωνισμός, *«καθώς ο σκοπός και το αντικείμενο εργασιών της συνάδουν με τις καταστατικές δραστηριότητες αυτής και ανταποκρίνονται πλήρως στις ζητούμενες με την διακήρυξη υπηρεσίες»*, προσκομίζει δε προς απόδειξη τούτου το υπ' αριθ. πρωτ.: .../... .2024 πιστοποιητικό ΓΕΜΗ, στο οποίο αναφέρεται ότι μεταξύ του αντικειμένου δραστηριότητάς της είναι και η υπ' αριθ. 15) παροχή ..., ... (π.χ. ... κ.λ.π) και εν γένει παροχής κάθε ανθρώπινου δυναμικού, που μπορεί να προκύψει, ως ανάγκη, στο Δημόσιο, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εταιρείες, επιχειρήσεις, οργανισμούς, Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., Ο.Τ.Α. και ενώσεις οιασδήποτε προσώπων, ενώ παράλληλα στο εν

λόγω πιστοποιητικό αναφέρονται οι εξής ΚΑΔ ..., ..., ... ΑΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ..., ... ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ... (...), ... ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ... (...). Η ίδια δε η προσφεύγουσα δηλώνει με την προσφυγή της, ότι ενδιαφέρεται να συμμετάσχει στον οικείο διαγωνισμό, πλην όμως η συμμετοχή της εμποδίζεται εξαιτίας του πληττόμενου όρου (άρθρο 2.2.8 όπου απαγορεύεται εν γένει η στήριξη στην ικανότητα τρίτων και η υπερβολαβία) που έχει τεθεί κατά παράβαση της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας και περιορίζει αναιτιολογήτως τον ανταγωνισμό. Και τούτο διότι, η εν λόγω «εταιρεία παρά το γεγονός ότι δραστηριοποιείται σύμφωνα με το καταστατικό της στις υπό ανάθεση υπηρεσίες ουδόλως πληροί το κριτήριο επιλογής του άρθρου 2.2.6. της διακήρυξης αυτοτελώς που ρητώς αφορά τεχνική και επαγγελματική ικανότητα. Η εταιρεία δεν πληροί αυτοτελώς την τεθείσα απαίτηση με αποτέλεσμα να πρόκειται για την νόμιμη και παραδεκτή συμμετοχή της να στηριχθεί στις ικανότητες τρίτης παρέχουσας τη στήριξη εταιρείας (...) υποβάλλοντας συμμετοχή με επιφύλαξη στην παρούσα διαγωνιστική διαδικασία. Ως εκ τούτου, δυσχεραίνεται ουσιωδώς άλλως εμποδίζεται πλήρως η παραδεκτή συμμετοχή της στην προκείμενη διαγωνιστική διαδικασία. Άρα, διατηρεί άμεσο και ενεστώς έννομο συμφέρον για την προσβολή της οικείας διακήρυξης».

6. Επειδή, η οικεία αναθέτουσα αρχή εμπροθέσμως στις2024 απέστειλε το από .../... .2024 έγγραφο απόψεων σε σχέση με την υπό κρίση προσφυγή, το οποίο ελήφθη υπόψη από την Αρχή.

7. Επειδή, σε περίπτωση άσκησης προσφυγής κατά όρων διακήρυξης, ο προσφεύγων πρέπει να επικαλεστεί, με την προβολή ειδικού ισχυρισμού, τη βλάβη του, η οποία στην περίπτωση μη συμμετοχής του στον διαγωνισμό, πρέπει να συνίσταται στον αποκλεισμό του από τη διαγωνιστική διαδικασία (βλ.ΣτΕ 31/2019). Κατά συνέπεια, εάν ο ενδιαφερόμενος για την ανάθεση δημόσιας σύμβασης ασκήσει προδικαστική προσφυγή κατά της διακήρυξης ή τροποποιητικών της πράξεων, θα πρέπει, προκειμένου να θεωρηθεί ότι ασκεί την αίτηση αυτή με έννομο συμφέρον, να επικαλεσθεί βλάβη από όρο της διακήρυξης, ο οποίος παραβιάζει, κατά την άποψή του, τους κανόνες που αφορούν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στον διαγωνισμό, τη διαδικασία επιλογής του αναδόχου ή τα εφαρμοστέα για την ανάδειξή του κριτήρια, σε σημείο που να αποκλείει ή να καθιστά ουσιωδώς δυσχερή τη συμμετοχή του στον διαγωνισμό (ΕΑ ΣτΕ 148/2016 Ολομ., ΕΑ ασφ. Μ. 415/2014, Δημήτριος

Γ. Ράικος, Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2017, σελ. 756, ΣτΕ ΕΑ 16, 9/2015, 415/2014, 314/2013, 616, 472, 434/2012, 182/2011 κ.α). Περαιτέρω, ως επίκληση βλάβης, νοείται όχι η απλή επίκληση παρανομίας ή η κατά γενικό τρόπο προβολή παραβάσεως διαφόρων διατάξεων οποιουδήποτε επιπέδου, αλλά η επίκληση των συγκεκριμένων και αρκούντως εξειδικευόμενων (και τεκμηριωμένων, ενόψει των συνθηκών) στοιχείων, που αφορούν τη νομική ή πραγματική κατάσταση του συγκεκριμένου ενδιαφερόμενου, εκ των οποίων, είτε αποκλείεται, είτε καθίσταται υπερβολικά δυσχερής η συμμετοχή του στον διαγωνισμό, είτε προδιαγράφεται (άμεσα ή έμμεσα) εις βάρος του το αποτέλεσμα του, λόγω αδυναμίας του να εκπληρώσει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις, ανεξαρτήτως της μη συμμετοχής της στην ένδικη διαδικασία (ΣτΕ 1259/2019), ενώ περαιτέρω, εάν, εν συνεχεία, λάβει μέρος στον διαγωνισμό, θα πρέπει, προκειμένου να θεωρηθεί ότι ασκεί την αίτηση αυτή με έννομο συμφέρον, η συμμετοχή του στο διαγωνισμό να συνοδεύεται από την διατύπωση επιφυλάξεως ως προς τη νομιμότητα του όρου ή των όρων της διακήρυξης από τους οποίους βλάπτεται (βλ. Ε.Α. 352/2018, 86/2018, ΔΕφΑθ (Αναστ.) 44/2015, (Ασφ) 561 /2013, ΣτΕ (ΕΑ) 314/2013, ΣτΕ (ΕΑ) 472/2012, ΣτΕ 1415/2008 Ολομ. κ.ά και, μεταξύ άλλων, αποφάσεις Α.Ε.Π.Π 578/2018, Α370/2019, Α129/2021 κλπ). Η κατά τα ανωτέρω επίκληση βλάβης προς θεμελίωση του εννόμου συμφέροντος για την άσκηση προδικαστικής προσφυγής κατά διακήρυξης απαιτείται τόσο κατά την προβολή λόγων που πλήττουν την εν γένει νομιμότητά της όσο και κατά την προβολή λόγων που στρέφονται κατά συγκεκριμένων όρων αυτής (βλ. Ε.Α. 352/2018, 86/2018).

8. Επειδή, η διακήρυξη η οποία συνιστά το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού δεσμεύοντας αμφίδρομα την αναθέτουσα αρχή και τους διαγωνιζόμενους (βλ. ΣτΕ 1217/2018, σκ. 5, 2434/2017, σκ. 5, 1086/2015, σκ. 5, 4901/2014, σκ. 8, ΕΑ ΣτΕ 352/2016, 53/2011 κ.α.), ορίζει στις κρίσιμες για την επίλυση της διαφοράς διατάξεις τα εξής: *«1.3 Συνοπτική περιγραφή φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της σύμβασης Αντικείμενο της σύμβασης είναι η προμήθεια Οι παρεχόμενες υπηρεσίες κατατάσσονται στους ακόλουθους κωδικούς του Κοινού Λεξιλογίου δημοσίων συμβάσεων (CPV) : ... [...]»*, ενώ στα άρθρα **2.2.5 Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια** αναφέρεται ότι *«Όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια*

για την παρούσα διαδικασία σύναψης σύμβασης, οι οικονομικοί φορείς απαιτείται να διαθέτουν γενικό ετήσιο κύκλο εργασιών για τα τρία τελευταία έτη ίσο με το ύψος του συνολικού προϋπολογισμού της παρούσας διακήρυξης με ΦΠΑ τουλάχιστον για κάθε έτος. Σε περίπτωση ένωσης οικονομικών φορέων, οι παραπάνω ελάχιστες απαιτήσεις καλύπτονται αθροιστικά από τα μέλη της ένωσης» και στο άρθρο **2.2.6 Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα** ότι «Όσον αφορά στην τεχνική και επαγγελματική ικανότητα για την παρούσα διαδικασία σύναψης σύμβασης, οι οικονομικοί φορείς απαιτείται να διαθέτουν κατάλογο κυριότερων παραδόσεων την τελευταία τριετία. Σε περίπτωση ένωσης οικονομικών φορέων, οι παραπάνω ελάχιστες απαιτήσεις καλύπτονται αθροιστικά από τα μέλη της ένωσης». Τέλος στο άρθρο **«2.2.8 Στήριξη στην ικανότητα τρίτων – Υπεργολαβία (δεν προβλέπεται στην παρούσα διακήρυξη)»**.

9. Επειδή, η προσφεύγουσα με τον μοναδικό λόγο της προσφυγής της ισχυρίζεται ότι κατά παράβαση των θεμελιωδών εθνικών και ενωσιακών αρχών των δημοσίων συμβάσεων, η αναθέτουσα αρχή με τον προσβαλλόμενο όρο 2.2.8 της οικείας διακήρυξης απαγόρευσε ανατιολογήτως και καθολικώς την στήριξη στην ικανότητα τρίτων και την σύναψη υπεργολαβίας, γεγονός που περιορίζει τον ανταγωνισμό, καθόσον ο περιορισμός αυτός δεν αφορά μόνο στην εκτέλεση ουσιωδών τμημάτων της συμβάσεως αλλά αφορά το σύνολο της υπό ανάθεση υπηρεσίας. Επιπλέον, η εν γένει αυτή απαγόρευση, κατά τους ισχυρισμούς της, δεν αποτελεί περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή δεν ήταν σε θέση να εξετάσει τις τεχνικές και οικονομικές ικανότητες των τρίτων υπεργολάβων, στο πλαίσιο της εξέτασής των προσφορών και της επιλογής του διαγωνιζομένου που υπέβαλε την καλύτερη προσφορά (ΔΕΕ στην Απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, υπόθεση C- Αριθμός Απόφασης 292/15, Hörmann Reisen GmbH κατά Stadt Augsburg, Landkreis Augsburg, EU:C:2016:817, ad hoc κριθέντα δυνάμει της 1372/2022 ΕΑΔΗΣΥ σκέψη ... για ... όπου και απαγορευόταν η υπεργολαβία). Τέλος, κατά τους ισχυρισμούς της, ο υπό κρίση όρος έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το άρθρο 78 του ν. 4412/2016.

10. Επειδή, στις διατάξεις του ν. 4412/2016 (ΦΕΚ Α' 147) ορίζεται στο **άρθρο 75** ότι : «Κριτήρια επιλογής (άρθρο 58 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) 1. Τα κριτήρια επιλογής μπορεί να αφορούν: α) ... γ) την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν στους οικονομικούς φορείς ως απαιτήσεις συμμετοχής μόνο τα κριτήρια που αναφέρονται στις

παραγράφους 2, 3 και 4. Οι αναθέτουσες αρχές περιορίζουν τις όποιες απαιτήσεις συμμετοχής σε εκείνες που είναι απαραίτητες ώστε να διασφαλίζεται ότι ο υποψήφιος ή ο προσφέρων διαθέτει τις εκ του νόμου απαιτούμενες προϋποθέσεις, τις χρηματοοικονομικές δυνατότητες, καθώς και τις τεχνικές και επαγγελματικές ικανότητες για την εκτέλεση της υπό ανάθεση σύμβασης. Όλες οι απαιτήσεις σχετίζονται και είναι ανάλογες με το αντικείμενο της σύμβασης. 2. ... 4. Όσον αφορά την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν απαιτήσεις που να εξασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς διαθέτουν τους αναγκαίους ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους και την εμπειρία για να εκτελέσουν τη σύμβαση σε κατάλληλο επίπεδο ποιότητας. ...5. Οι αναθέτουσες αρχές αναφέρουν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις συμμετοχής που μπορεί να εκφράζονται ως ελάχιστα επίπεδα ικανότητας, καθώς και τα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα, στην προκήρυξη σύμβασης ή στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος.», στο δε **άρθρο 78** του ιδίου νόμου ότι: «Στήριξη στις ικανότητες άλλων φορέων (άρθρο 63 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) 1. Όσον αφορά τα κριτήρια της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 75 και τα κριτήρια σχετικά με την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα που προβλέπονται στην παρ. 4 του άρθρου 75, ένας οικονομικός φορέας μπορεί, κατά περίπτωση και για συγκεκριμένη σύμβαση, να στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτούς. ... Αν ο οικονομικός φορέας επιθυμεί να στηριχθεί στις ικανότητες άλλων φορέων, αποδεικνύει στην αναθέτουσα αρχή ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους, ιδίως, με την προσκόμιση της σχετικής δέσμευσης των φορέων αυτών για τον σκοπό αυτό. Η αναθέτουσα αρχή ελέγχει, σύμφωνα με τα άρθρα 79, 80 και 81, αν οι φορείς, στις ικανότητες των οποίων προτίθεται να στηριχθεί ο οικονομικός φορέας, πληρούν τα σχετικά κριτήρια επιλογής και εάν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού, σύμφωνα με τα άρθρα 73 και 74. Η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει έναν φορέα που δεν πληροί σχετικό κριτήριο επιλογής ή για τον οποίο συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού των παραγράφων 1 και 2. του άρθρου 73 και του άρθρου 74. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτήσει από τον οικονομικό φορέα την αντικατάσταση φορέα για τον οποίον συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού της παρ. 4 του άρθρου 73 και του άρθρου 74....».

11. Επειδή, με το νόμο 4412/2016 (ΦΕΚ Α'147/08-08-2016) εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με την Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ (L94) όπως διορθώθηκε (L135/24.5.2016). Στις αιτιολογικές σκέψεις 114 και 115 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ αναφέρονται τα εξής: «(114) Ορισμένες κατηγορίες υπηρεσιών εξακολουθούν, λόγω της φύσης τους, να έχουν περιορισμένη διασυνοριακή διάσταση, και συγκεκριμένα οι υπηρεσίες εκείνες που είναι γνωστές ως προσωπικές, όπως ορισμένες κοινωνικές, υγειονομικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Οι εν λόγω υπηρεσίες παρέχονται εντός συγκεκριμένου πλαισίου, το οποίο διαφέρει σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, λόγω διαφορετικών πολιτισμικών παραδόσεων. Συνεπώς, θα πρέπει να θεσπιστεί ειδικό καθεστώς για τις δημόσιες συμβάσεις που καλύπτουν αυτές τις υπηρεσίες, με ένα όριο υψηλότερο του ισχύοντος για άλλες υπηρεσίες. Οι προσωπικές υπηρεσίες αξίας χαμηλότερης από αυτό το όριο συνήθως δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για παρόχους από άλλα κράτη μέλη, εκτός εάν υπάρχουν συγκεκριμένες ενδείξεις για το αντίθετο, όπως χρηματοδότηση από την Ένωση για διασυνοριακά έργα. Οι συμβάσεις για προσωπικές υπηρεσίες που υπερβαίνουν το κατώτατο όριο θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από διαφάνεια σε ολόκληρη την Ένωση. Δεδομένης της σημασίας του πολιτισμικού πλαισίου και του ευαίσθητου χαρακτήρα των εν λόγω υπηρεσιών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαθέτουν μεγάλη διακριτική ευχέρεια για τη διοργάνωση της επιλογής των παρόχων υπηρεσιών με τον τρόπο που τα ίδια κρίνουν καταλληλότερο. Οι κανόνες της παρούσας οδηγίας λαμβάνουν υπόψη αυτή την ανάγκη, επιβάλλοντας μόνο την τήρηση των βασικών αρχών διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης και διασφαλίζοντας ότι οι αναθέτουσες αρχές είναι σε θέση να εφαρμόζουν ειδικά ποιοτικά κριτήρια για την επιλογή των παρόχων υπηρεσιών, όπως τα κριτήρια που προβλέπονται στο εθελοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες, το οποίο δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας. Κατά τον καθορισμό των διαδικασιών που χρησιμοποιούνται για την ανάθεση συμβάσεων για προσωπικές υπηρεσίες, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν υπόψη το άρθρο 14 της ΣΛΕΕ και το πρωτόκολλο αριθ. 26. Με τον τρόπο αυτό, τα κράτη μέλη επιδιώκουν επίσης

τους στόχους της απλούστευσης και μείωσης του διοικητικού φόρτου για τις αναθέτουσες αρχές και τους οικονομικούς φορείς. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο τρόπος αυτός συνεπάγεται επίσης χρήση των κανόνων που ισχύουν για τις συμβάσεις υπηρεσιών που δεν υπόκεινται στο ειδικό καθεστώς. Τα κράτη μέλη και οι δημόσιες αρχές διατηρούν τη δυνατότητα να παρέχουν οι ίδιες τις εν λόγω υπηρεσίες ή να οργανώνουν τις κοινωνικές υπηρεσίες κατά τρόπο που δεν απαιτεί τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων, επί παραδείγματι απλώς χρηματοδοτώντας τις εν λόγω υπηρεσίες ή χορηγώντας άδειες εκμετάλλευσης ή άλλες άδειες σε όλους τους οικονομικούς φορείς που πληρούν τα κριτήρια τα οποία έχουν οριστεί εκ των προτέρων από την αναθέτουσα αρχή, χωρίς περιορισμούς ή ποσοστώσεις, εφόσον το εν λόγω σύστημα διασφαλίζει επαρκή δημοσιοποίηση και συμμορφώνεται με τις αρχές της διαφάνειας και της αποφυγής των διακρίσεων. (115) Ομοίως, οι ... και οι ... παρέχονται συνήθως από φορείς εγκατεστημένους στον τόπο παροχής των υπηρεσιών αυτών· η διασυννοριακή τους διάσταση είναι ως εκ τούτου περιορισμένη. Θα πρέπει συνεπώς να καλύπτονται μόνο από το απλοποιημένο καθεστώς από του ορίου των ... EUR. Οι μεγάλες συμβάσεις για ... και ... που υπερβαίνουν αυτό το όριο ενδέχεται να παρουσιάζουν ενδιαφέρον για διάφορους οικονομικούς φορείς, όπως ... και άλλους μεσάζοντες, και σε διασυννοριακή επίσης βάση».

12. Επειδή, στο άρθρο 107 του ν. 4412/2016 «Ανάθεση συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες (άρθρα 74 και 76 παράγραφος 1 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) ορίζονται τα εξής: « 1. Οι δημόσιες συμβάσεις άνω των ορίων, για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες, που αναφέρονται στο Παράρτημα ... του Προσαρτήματος ..., ανατίθενται, σύμφωνα την παρ. 3, τα άρθρα 108, 109, 109 Α και 110, καθώς και τις ειδικότερες διατάξεις που καθορίζουν τους εφαρμοστέους διαδικαστικούς κανόνες και προβλέπονται στα έγγραφα της σύμβασης. 2. Οι δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων, για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες, που αναφέρονται στο Παράρτημα ... του Προσαρτήματος ..., ανατίθενται, σύμφωνα με την παράγραφο 3, το άρθρο 122, τα άρθρα 109, 109 Α και 110, καθώς και τις ειδικότερες διατάξεις που καθορίζουν τους εφαρμοστέους διαδικαστικούς κανόνες και προβλέπονται στα έγγραφα της σύμβασης. 3. Σε κάθε περίπτωση οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να τηρούν τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των οικονομικών φορέων και οι διαδικαστικοί κανόνες των παραγράφων 1 και 2 πρέπει να επιτρέπουν στις

αρμόδιες αρχές να λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των σχετικών υπηρεσιών». Στο δε Παράρτημα ... του Προσαρτήματος ..., περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι Υπηρεσίες ... (CPV ...), ήτοι και οι επίμαχες υπηρεσίες. Εξάλλου, στα άρθρα 109 και 109 Α του ίδιου νόμου ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «[...] Άρθρο 109 Αρχές της ανάθεσης συμβάσεων (άρθρο 76 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη διασφάλισης της ποιότητας, της συνέχειας, της προσβασιμότητας, του οικονομικά προσιτού χαρακτήρα, της διαθεσιμότητας και της πληρότητας των υπηρεσιών, τις ειδικές ανάγκες των διαφορετικών κατηγοριών χρηστών, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτουσών και των ευάλωτων ομάδων, τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση των χρηστών και την καινοτομία. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν επίσης να προβλέπουν ότι η επιλογή του παρόχου υπηρεσιών γίνεται βάσει της προσφοράς που παρουσιάζει τη βέλτιστη σχέση ποιότητας - τιμής, λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων ποιότητας και βιωσιμότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες». Ενώ στο άρθρο 109Α Διαδικασία ανάθεσης προβλέπεται ότι «[...]. Οι συμβάσεις άνω του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, ανατίθενται με μία από τις διαδικασίες που προβλέπονται στο άρθρο 26, περί επιλογής των διαδικασιών. 2. Ιδίως, για συμβάσεις του δευτέρου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου ισχύουν τα κάτωθι: α) αα) Για συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία κάτω του ορίου της περίπτωσης δ' του άρθρου 5, η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής προσφορών στις ανοιχτές διαδικασίες ανέρχεται σε δέκα (10) ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της διακήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ. [...] β) Οι λόγοι αποκλεισμού των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 73 εφαρμόζονται υποχρεωτικά, με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 73. γ) Τα κριτήρια επιλογής καθορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης και μπορούν να περιλαμβάνουν αυτά που παρατίθενται στο άρθρο 75, με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε αυτό. δ) Για την απόδειξη των περιπτώσεων β' και γ' εφαρμόζονται αναλογικά τα άρθρα 79, 79Α και 80 του παρόντος. ε) Οι Αναθέτουσες Αρχές υποχρεούνται να χρησιμοποιούν το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ., σύμφωνα με το άρθρο 36 του παρόντος [...]».

13. Επειδή, κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ, η διασφάλιση της συμμετοχής του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού προσφερόντων σε έναν διαγωνισμό είναι προς το συμφέρον του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. απόφαση

ΔΕΕ Lloyd's of London (ο.π.), σκ. 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, απόφαση της 8.12.2022, AAS «BTA Baltic Insurance Company», C-769/21 σκ. 36). Αναφορικά με την ύπαρξη δικαιώματος του οικονομικού φορέα να στηριχθεί σε πόρους τρίτων, έχει κριθεί από τη νομολογία του ΔΕΕ, υπό το προηγούμενο καθεστώς η οποία ωστόσο ενσωματώθηκε στις διατάξεις του άρθρου 63 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ (βλ. και αιτιολογική σκέψη της εν λόγω Οδηγίας με αρ. 2), ότι δεν επιβάλλονται ουσιαστικοί περιορισμοί ως προς τις περιστάσεις υπό τις οποίες οικονομικός φορέας μπορεί να επικαλεστεί τους πόρους ενός άλλου φορέα κατά την υποβολή προσφοράς για την ανάθεση δημοσίας συμβάσεως τουναντίον αποτελεί γενικό κανόνα τον οποίο πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι αναθέτουσες αρχές, όταν ασκούν τις αρμοδιότητές τους για την εξακρίβωση της καταλληλότητας του προσφέροντος για την εκτέλεση ορισμένης συμβάσεως (C-324/14, Partner Apelski Dariusz, ECLI:EU:C:2016:214, σκ. 35). Συγκεκριμένα, παγίως η νομολογία αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε οικονομικού φορέα να επικαλείται, για συγκεκριμένη σύμβαση, τις δυνατότητες άλλων φορέων, ασχέτως της φύσεως των δεσμών του με αυτούς, εφόσον αποδεικνύεται στην αναθέτουσα αρχή ότι ο υποψήφιος ή προσφέρων θα έχει όντως στη διάθεσή του τους πόρους των εν λόγω φορέων, οι οποίοι είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση της συμβάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 2013, Swm Costruzioni 2 και Mannocchi Luigino, C-94/12, EU:C:2013:646, σκέψεις 29 και 33). Ωστόσο, από τις παραπάνω στη σκέψη 12 παρατιθέμενες αιτιολογικές σκέψεις της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ και τις διατάξεις που ρυθμίζουν το απλουστευμένο καθεστώς ανάθεσης της Οδηγίας συνάγεται ότι η θέσπιση του απλουστευμένου καθεστώτος για την παραχώρηση κοινωνικών υπηρεσιών υπαγορεύθηκε από την περιορισμένη διασυννοριακή τους διάσταση και τις ιδιαιτερότητες ως προς την παροχή τους σε κάθε κράτος-μέλος (πρβλ., καθ' ερμηνεία των διατάξεων περί απλουστευμένου καθεστώτος της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, ΔΕΕ, απόφαση της 14.07.2022, C-436/20 - ASADE I, σκ. 75· επίσης, πρβλ., καθ' ερμηνεία των διατάξεων του προ των Οδηγιών 2014/23/ΕΕ και 2014/24/ΕΕ καθεστώτος, ΔΕΕ, αποφάσεις της 19.04.2018, C-65/17 - Oftalma Hospital Srl, σκ. 35, της 11.12.2014, C-113/13 - Azienda sanitaria locale n. 5 «Spezzino» κ.λπ., σκ. 42, της 17.3.2011, C-95/10 - Strong Segurança SA, σκ. 35). Το καθεστώς αυτό παρέχει ευρεία διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη να οργανώνουν τη διαδικασία επιλογής των παρόχων, αφενός

τηρουμένων των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης, αφετέρου κατά τρόπο ώστε να επιτρέπεται στις αναθέτουσες αρχές να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των παραχωρούμενων υπηρεσιών (πρβλ., καθ' ερμηνεία των διατάξεων περί απλουστευμένου καθεστώτος της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, ΔΕΕ, διάταξη της 31.03.2023, C-676/20 - ASADE II, σκ. 47-59· επίσης, πρβλ., ΔΕΕ αποφάσεις ASADE I (ο.π.), σκ. 84, Oftalma Hospital (ο.π.), σκ. 36 και 46, Azienda sanitaria locale n. 5 «Spezzino» κ.λπ. (ο.π.), σκ. 42-45, Strong Segurança SA (ο.π.), σκ. 35, καθώς και απόφαση της 28.01.2016, C-50/14 - CASTA κ.λπ., σκ. 39-41). Για τις συμβάσεις που εμπίπτουν στο καθεστώς αυτό δεν εφαρμόζεται το σύνολο των διατάξεων που ρυθμίζουν τη διαδικασία ανάθεσης, αλλά μόνον εκείνες που ορίζονται ρητώς (πρβλ. ΔΕΕ ASADE I (ο.π.), σκ. 81 επ.· επίσης, πρβλ., ΔΕΕ, αποφάσεις Oftalma Hospital (ο.π.), σκ. 46 και 49 επ., CASTA κ.λπ. (ο.π.), σκ. 38, Azienda sanitaria locale n. 5 «Spezzino» κ.λπ. (ο.π.), σκ. 41, Strong Segurança SA (ο.π.), σκ. 36 επ.). Τούτο, βεβαίως, δεν εμποδίζει την αναθέτουσα αρχή να επιλέξει την εφαρμογή ορισμένων από τους λοιπούς κανόνες ανάθεσης, που περιλαμβάνονται είτε στην Οδηγία 2014/23/ΕΕ για την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης είτε και στην Οδηγία 2024/24/ΕΕ για την ανάθεση συμβάσεων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών, αυτούσιους ή προσαρμοσμένους στις ανάγκες της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από τις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε υπό ανάθεση σύμβασης και είναι σύμφωνο με τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης (ΔΕΕ απόφαση Strong Segurança SA (ο.π.), σκ. 45-46), ΣτΕ Δ Τμήμα 1147/2024, σκ 6). Εν όψει των ανωτέρω, εν προκειμένω, η αναθέτουσα αρχή δεν ήταν υποχρεωμένη, λόγω του απλουστευμένου καθεστώτος από το οποίο διέπεται η επίμαχη σύμβαση κατά τα εκτιθέμενα στις σκέψεις 12-13, να επιτρέψει στους διαγωνιζόμενους αφενός να στηρίζονται στις ικανότητες τρίτων αναφορικά με την ζητούμενη τεχνική και επαγγελματική ικανότητα βάσει του άρθρου 78 του ν. 4412/2016, αφετέρου δε να συνάπτουν συμβάσεις υπεργολαβίας βάσει του άρθρου 58 Υπεργολαβία (άρθρο 71 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), δεδομένου ότι τα προαναφερθέντα αυτά άρθρα δεν περιλαμβάνονται μεταξύ εκείνων που εφαρμόζονται υποχρεωτικά κατά την διενέργεια διαγωνισμού που εμπίπτει στο απλουστευμένο καθεστώς (ΣτΕ Δ Τμήμα 1147/2024, σκ. 29). Ως εκ τούτου, ορθώς εν προκειμένω η αναθέτουσα, εξασκώντας την διακριτική της ευχέρεια, επέλεξε να απαγορεύσει την στήριξη σε δάνεια εμπειρία και την σύναψη

υπεργολαβίας, απορριπτομένου ως αβασίμου του περί αντιθέτου ισχυρισμού της προσφεύγουσας.

14. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η προδικαστική προσφυγή πρέπει να απορριφθεί και να οριστεί η κατάπτωση του καταβληθέντος από την προσφεύγουσα παραβόλου.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την προδικαστική προσφυγή.

Ορίζει την κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 14 Ιανουαρίου 2025 και εκδόθηκε την 30^η Ιανουαρίου 2025, στην Αθήνα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΛΙΚΗ ΜΑΡΚΑΚΗ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΟΦΙΑΝΟΣ